

IX

CHIRYSIPPI IHEROSOLYMORUM PRESBYTERI ORATIO IN SANCTAM MARIAM DEIPARAM

CHIRYSIPPI IHEROSOLYMORUM PRES-
BYTERI ORATIO IN SANCTAM MA-
RIAM DEIPARAM.

1. Virgam lesse semper virentem, quae
cuncto generi humano vitam pro fructu attu-
lit, omni quidem tempore beatam praedicare,
admirari ac laudibus extollere convenit, oppor-
tunissima vero iis qui eam celebrant praesens
occurrit occasio. In ea enim, in multis etiam
locis, magnifice peragitur haec festivitas,
quippe quoniam hoc tempore aliquod gestum
est mysterium vulgi sensum latens. Age igitur
et nos, et si digna offerre munera nequimus,
pro viribus tamen bonam voluntatem pro-
mamus statimque initium sumamus a Gabrielis
sermone ad ipsam : *Ave, gratia plena ;*
Dominus tecum^a.

Ave, inquit; ad te enim pertinet verum gau-
dium; tibi verissime convenit illud *Gratia*
plena andire, quia tecum est universus laeti-
tiae thesaurus, totius gaudii et gratiae. Rex
cum ancilla est; cum speciosa inter mulieres,
speciosus forma prae filiis hominum^b, cum im-
polluta puella is qui sanctificat omnia. Tecum
est omnium conditor, tecum, inquam, ut ex te
gignatur; tecum conceptione, ut etiam a te
partu; tecum ut Deus, ut etiam a te tanquam
Deus et homo.

Et vox quidem archangeli ad haec finem
facit salutationis; nos vero nunc fusio-rem illi
superaddere laudationem ex prophetiis oppor-
tunum est. Ave igitur semper, ave gratia
plena. Ave, quae a natura sortita es sinum vel
ipsis caelis latiore, quandoquidem eum,
quem ne caeli quidem capiunt, tu per eum
comprehendisti. Ave, fons lucis *omnem ho-*

ΧΡΥΣΙΠΠΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥ-
ΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΜΑΡΙΑΝ ΤΗΝ
ΘΕΟΤΟΚΟΝ¹.

1. Τὴν ἀειθαλῆ ῥάβδον Ἰεσσαί, τὴν διὰ τῶν
ἀνθρωπίνῳ γένει καρποφορήσασαν τὴν ζωὴν, ἐν 5
παντὶ μὲν πρέπει χρόνῳ μακαρίζειν, θαυμάζειν,
ἀνευφημεῖν· ἐξάίρετος δέ τις τῶν ὑμνούντων εἰς
αὐτὴν ὁ παρὼν καιρός. Ἐν γὰρ διὰ τοῦτο καὶ πολ-
λαχοῦ αὕτη διακρῆσις ἐπιτελεῖται πανήγυρις,
πάντως ἐπειδὴ πέπρακται τι κατὰ τοῦτο μυστήριον 10
τῶν πολλῶν διαφεύγον τὴν αἴσθησιν. Δεῦρο τοιγα-
ροῦν καὶ ἡμεῖς, εἰ καὶ τὰς πρὸς ἀξίαν δωροδορῆσαι
μὴ ἐνεστιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν δύναμιν ὅμως εὐγνω-
μονήσωμεν· τὴν δὲ ἀρχὴν εὐθὺς λάβωμεν ἐκ τῆς
τοῦ Γαβριὴλ πρὸς αὐτὴν φωνῆς· χαῖρε, κεχαρι- 15
τωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

Χαῖρε, φησί· σὸν γὰρ τὸ ὄντως χαίρειν, σὸν τὸ
κεχαριτωμένη ὡς ἀληθῶς ἀκούειν, ἐπειδὴ μετὰ
σοῦ τῆς χαρᾶς ὅλος ὁ θησαυρός, τῆς χαρᾶς ὅλης καὶ
χάριτος· μετὰ τῆς δούλης ὁ βασιλεύς· μετὰ τῆς 20
ὥραίας ἐν γυναιξίν, [ὁ] ὥραϊός καίλλει παρὰ τοῖς
εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῆς ἀμιάντου κόρης
ὁ ἀγιαζὼν τὰ σύμπαντα· μετὰ σοῦ τῶν ἀπάντων ὁ
ποιητής· μετὰ σοῦ, ἵνα γένηται καὶ ἐκ σοῦ· μετὰ
σοῦ τῇ συλλήψει, ἵνα καὶ ἀπὸ σοῦ τῷ τόκῳ· μετὰ 25
σοῦ ὡς Θεός, ἵνα καὶ ἀπὸ σοῦ ὡς Θεὸς καὶ
ἄνθρωπος.

Καὶ ἡ μὲν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνὴ μέχρι τούτου
ὀρίζει τὸν ἀσπασμόν· ἡμᾶς δὲ εὐχαίρον νῦν ἐκ
πλειόνων αὐτῇ ἐπαναθεῖναι τὴν τῶν προρρήσεων 30
εὐφημίαν. Χαῖρε οὖν αἰεὶ, χαῖρε, ἡ κεχαριτωμένη·
χαῖρε, ἡ μήτραν λαχοῦσα παρὰ τῆς φύσεως καὶ
αὐτῶν πλατυτέραν τῶν οὐρανῶν, εἴπερ ὃν μὴ
χωροῦσι μηδὲ οἱ οὐρανοί, σὺ διὰ ταύτης ἐχώρησας.
Χαῖρε, ἡ τοῦ φωτὸς πηγὴ τοῦ φωτίζοντος πάντα 35

1. E codice Paris. graec. 1173, fol. 16vo-18vo, saecul. XI.

a) Luc., I, 28. — b) Ps. XLIV, 3.

ἀνθρώπων. Χαῖρε, ἡ τοῦ ἡλίου ἀνατολή, τοῦ μὴ
 δύναι δυνάμενον ποτέ. Χαῖρε, τὸ ταμεῖον τῆς ζωῆς·
 χαῖρε, ὁ κήπος ὁ τοῦ Πατρός· χαῖρε, ὁ λειμὼν ¹
 ὅλης τῆς εὐωδίας τοῦ Πνεύματος· χαῖρε, ἡ ῥίζα
 5 πάντων τῶν ἀγαθῶν· χαῖρε, τοῦ μαργαρίτου πέτρα ²
 τοῦ τιμὴν ἅπασαν ὑπερβαίνοντος· χαῖρε, ἡ ἄμπελος
 ἡ καλλίστοτος· χαῖρε, ἡ νεφέλη τοῦ ὕετοῦ, τοῦ τὰς
 ψυχὰς τῶν ὁσίων ποτίζοντος· χαῖρε, τὸ φρέαρ τοῦ
 αἰὲ ζῶντος ὕδατος· χαῖρε, ἡ βάτος ἡ καιομένη τῇ
 10 νοητῇ πυρὶ, κατακαιομένη δὲ οὐδαμῶς· χαῖρε, ἡ
 κεκλεισμένη πύλη, μόνῃ δὲ ἀνοίγεισα τῇ βασιλεῖ·
 χαῖρε, τὸ ὄρος, ὅθεν ὁ ἀκρογωνιαίος ἄνευ χειρῶν
 ἀπετεμήθη λίθος.

2. Ταῦτα γὰρ καὶ πολλὰ ἕτερα παραπλήσια
 15 πάντες αὐτὴν κατὰ μέρος οἱ θεορόροι προσφθέγγον-
 ται· ἀλλ' ἡμῖν ἐξαρκεῖ ³ συμμετρηῆσαι νυνὶ τὸν λόγον,
 οἷς εἰς τὸ μέσον παρήγαγον, οἱ τὰ πρὸς τὴν πανήγυ-
 ριν χορηγοῦντες, ἣν ἐορτάζομεν. Τί οὖν με καὶ βού-
 λεσθε ⁴ εἰπεῖν πρότερον; Εἴπω πῶς Ἡσαίας αὐτῆς
 20 ἀνυμνεῖ τὸν τόκον ἄσπορον καὶ πολύφορον, τὸν
 ἀγεώργητον καὶ καλλίκερπον, τὸν παρὰ φύσιν καὶ
 κατὰ φύσιν ἄμα· κατὰ φύσιν, διὰ τὸ καθ' ἡμᾶς·
 παρὰ φύσιν, διὰ τὸν ἄνωθεν ἐκδομήσαντα· κατὰ
 φύσιν, διὰ χρόνον τὸν τῆς κυήσεως, ἔτι δὲ καὶ τὸν
 25 νόμον τὸν τῆς γεννήσεως· παρὰ φύσιν, διὰ τὰ ταῦτα
 ἅπαντα τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς καταδέξασθαι δι' ἡμᾶς·
 Ἄλλ' εἴπω ποῖα καὶ Παῦλος κέκραγεν, εἴπω ποῖα
 κηρύττει καὶ ὁ Λουκᾶς· Ἡ πρὸ ἐκεῖνων ⁵ με εἰπεῖν
 βούλεσθε ⁶ ὅτι καὶ νῦν ἐμελεώδησε Δαβὶδ, τὴν θεομί-
 30 μῃτον ἀνακρούων λύραν· Οἶδα, ὡς τοῦτο καὶ προτι-
 μᾶτε ⁷ καὶ βούλεσθε· ἀ γὰρ ποθεῖ τις πλεόν, τούτων
 καὶ ἀκροᾶσθαι ἐπιθυμεῖ μᾶλλον. Ποθεῖτε ὑμεῖς πλεόν
 εἰκότως τὰ τοῦ Δαβὶδ, ὡς ἐν αὐτοῖς τὸν πάντα διεκ-
 τελοῦντες βίον, ὡς τὴν δι' αὐτῶν ⁸ ἄψυστον ὑμνω-
 35 δίαν φυλάττοντες, ὡς τὴν χοροστασίαν τὴν ἐπ'
 αὐτοῖς, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, οὐ διαλείποντες, ὡς
 ἐξαντλοῦντες αὐτῶν αἰὲ διὰ τῶν στομάτων τὸν γλυ-
 κασμὸν, ὡς τὴν ἐξ αὐτῶν ζωοποιὸν τρυφὴν ἀπλήστως
 ἐνηθασυρίζοντες ταῖς ψυχαῖς.

40 Δεῦτε οὖν, δεῦτε πάλιν, ἀναβοᾶτε καὶ σὺν ἐμοί ⁹
 τὰ ἐκ τῆς οὔτης ὑμῖν προσφυλοῦς κιθάρας· Ὡς

*minem illuminantis*³. Ave, solis ortus occasum
 omnino nescientis. Ave, vitae cellarium. Ave,
 hortus Patris. Ave, pratum totius fragrantiae
 Spiritūs. Ave, radix omnium bonorum. Ave,
 petra margaritae inaeestimabilis. Ave, vitis pul-
 chros habens racemos. Ave, nubes pluviae
 sanctorum animabus potum exhibentis. Ave,
 quae puteus es aquae semper vivae. Ave,
 quae es rubus ardens igne spiritali, nus-
 quam tamen adureris. Ave, porta clausa, soli
 Regi aperta. Ave, mons unde lapis angularis
 sine manibus abscissus est.

2. His enim atque multis aliis hujusmodi
 deiferi omnes particulariter illam alloquuntur;
 nobis vero sufficit nunc admetiri sermonem
 cum his quae in medium protulerunt qui
 suppedilant ea quae ad festum pertinent nunc
 celebratum. Quid ergo vultis dicam primum?
 Dicam quomodo Isaias laudibus efferat par-
 lum seminis expertem sed fertilem, incultum
 et nihilominus pulchrum fructum producen-
 tem, qui praeter naturam simul et secundum
 naturam fuit: secundum naturam, quia quod
 nostrum est accepit; praeter naturam, quia
 digressus est a superis; secundum naturam,
 propter tempus graviditatis, insuper et propter
 legem nativitatis; praeter naturam, eo quod
 is, qui supra nos est, haec omnia suscepit,
 nostri gratia? Vel dicam quae et Paulus
 exclamaverit? Dicam quae et Lucas praedicet?
 An vultis antea dicam qualia et mox decan-
 taverit David, Dei imitatricem pulsans lyram?
 Scio vos hoc et antepone et velle; quae
 enim quispiam vehementius expetit, ea audire
 magis desiderat. Mavultis vos merito cantica
 Davidis, eo quod in ipsis totam esse ducatis
 vitam: quod hymnorum cantionem continuam
 observetis; quod diu noctuque eorum gratia
 chororum congregari solitum non deseratis;
 quod eorum dulcedinem ore semper hauriatis;
 quod ex eis vivificas delicias sine satietate in
 animis recondatis.

Agite ergo, agite denuo, exclamate etiam
 nunc quae prodeunt ex tam grata vobis ci-

1. λειμὼν. — 2. Ἡσαία. Sic etiam legit Fronto Ducaeus. Sine dubio, ponendum est πέτρα. — 3. ἐξαρκεῖν.
 — 4. βούλεσθαι. — 5. ἐκεῖνων. — 6. βούλεσθαι. — 7. προτιμᾶται. — 8. αὐτῶν. Ducaeus posuit δι' αὐτῶν. —
 9. Ducaeus νῦν, loco σὺν ἐμοί.

thara : *Surge, Domine, in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuae*^a. Arca enim vere regia, arca pretiosissima est Virgo Deipara; arca, quae excepit totius sanctificationis thesaurum; arca, non illa in qua erant omnium animalium genera, quemadmodum in arca Noe, quae universalis diluvii effugit naufragium; arca, non illa in qua erant tabulae lapideae, quemadmodum ea quae per totum desertum cum Israele perambulavit; sed arca, cuius architectus et incola, gubernator et mercator, comes viae et dux erat opifex totius creaturae, qui in seipso universum totum portat, sed a toto ipse non comprehenditur. *Surge, Domine, in requiem tuam* : tua enim requies, inquit, est Virgo; cuius uterus tua requies, quia tibi et cubile efficitur et habitatio. *Surge Domine* : nam, nisi tu exurgas a sinu paterno, inquit, genus nostrum quondam lapsus non resurget. *Surge, Domine* : quia etiamsi exurgas, a gloria paterna non separaberis, et deorsum adveniens, caelos non relinques, et in carne apparens, non imminues potestatem, quam habes ante saecula. Tu et arca sanctificationis tuae : cum enim tu inde surrexeris, et arcam sanctificationis tuae sigillaveris tunc et arca ipsa cum omnibus exsurget a lapsu, in quo vel illam constituit Evae cognatio.

Talia de ea, quae ex ipso germinatura erat, praeclamabat et exorabat; immo vero totius humani generis nomine ista proferebat. Age vero, alterum etiam psalmicum carmen recolite, multo clarius prae se ferens hymnodale decus. Quae hymnorum verba fuerint, audisti; rursus, quae odae sint, audi : *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui; et concupiscet Rex decorem tuum, quia ipse est Dominus tuus, et adorabis eum*^b. Perscrutemur igitur, quantum licet, etiam in his latentem sensum. *Audi, inquit, filia*, hoc est : de ce-

στηθι, *Κέρις, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὶ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου* : κιβωτὸς γὰρ ὄντως βασιλική¹, κιβωτὸς λίαν πολύτιμος ἢ ἀειπαρθένας θεοτόκος· κιβωτὸς ὅλου τοῦ ἁγιάσματος τὸν θησαυρὸν δεξαμένη· κιβωτὸς οὐκ ἐν ᾧ τὰ τῶν ζώων² ἁπάντων γένη, καθάπερ ἐπὶ τῆς Νῆως, τῆς τοῦ παν-κοσμοῦ κλύδωνος διαφυγούσης ναυάγιον· κιβωτὸς οὐκ ἐν ᾧ πλάκες λίθιναι, καθάπερ ἐπὶ τῆς κατὰ παῖσαν τὴν ἔρημον συνοδοιπορησάσης τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ κιβωτὸς, ἧς ἀρχιτέκτων καὶ ἐνοικος, κυβερνή-¹⁰ της καὶ ἔμπορος, συνοδοίπορος καὶ ἡγεμὼν, ὁ τῆς κτίσεως ὅλης δημιουργὸς, ὁ ἐν ἐκυτῷ φέρων τὴν σύμπασαν, ἀλλ' αὐτὸς ὑπὸ πάσης οὐ περιλαμβανόμενος. Ἀνάστηθι, *Κέρις, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου*· σοὶ³ γὰρ, φησὶν, ἡ παρθένας ἀνάπαυσις· καὶ ἡ μήτρα σὴ ἀνάπαυσις⁴, ἐπειδὴ σοὶ καὶ κλίνη⁵ γενήσεται καὶ κατοίκησις· Ἀνάστηθι, *Κέρις*· ἔαν γὰρ μὴ σὺ, φησὶν, ἐκ τῶν τοῦ Πατρὸς κόλπων ἐξαναστῇς, πεπτωκὸς πάλαι τὸ γένος ἡμῶν οὐκ ἀναστήσεται. Ἀνάστηθι, *Κέρις*· σὺ γὰρ, καὶ ἀναστὰς, οὐ χωρισθήσῃ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πατρὸς, καὶ κάτω παραγενόμενος, οὐκ ἀπολείψεις τοὺς οὐρανούς, καὶ ἐν σαρκὶ φανείς, οὐκ ἐλαττώσεις τὴν ἐξουσίαν τὴν προαιώνιον. Σὶ⁶ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου· ὅταν γὰρ σὺ ἐκείθεν ἐξαναστὰς, τὴν²⁵ τοῦ σοῦ ἁγιάσματος κιβωτὸν σπρηνίσῃς, τότε καὶ ἡ κιβωτὸς μετὰ πάντων ἐξαναστήσεται ἐκ τοῦ πτώματος, ἐν ᾧ κατέστησε καὶ αὐτὴν ἡ τῆς Εὐχας συγγένεια.

Ταῦτα περὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ λαθεῖν μελλούσης τὴν³⁰ βλάστησιν, μᾶλλον δὲ τὰ αὐτὰ⁶ καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, προανεφώνει καὶ ἐπρεσβεύετο. Φέρε δὲ καὶ ἐτέρως ἐπαναμνήσθητε ψαλμικῆς ᾠδῆς, πολλῶ⁷ λαμπρότερον τὸν τῶν ὕμνων ἐχούσης στέφανον. Οἷα γὰρ καὶ τὰ ῥήματα [τῶν ὕμνων³⁵ ἔχουσας⁸] πάλιν, οἷα τὰ τῆς ᾠδῆς [ἄκουε]⁹· ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οἶός σου, καὶ ἐπιλάθῃς τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου· καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι *Κέριός σου*, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ. Ὡς ἀπαφύσσωμεν τοίνυν, ὡς ἐγγωρεῖ, καὶ τὴν ἐν τούτοις διάνοιαν. Ἀκουσον,

1. βασιλική. — 2. Due. ζώων. — 3. Cod. σὺ. Due. σὴ. — 4. Cod. σὺ γὰρ, φησιν, ἡ παρθένας καὶ ἡ μήτρα ἀνάπαυσις· σὴ ἀνάπαυσις. — 5. κλίνη. — 6. Due. αὐτὰ. — 7. Cod. et Due. πολλῶ. — 8. Sic Ducaeus. Cod. simpliciter habet : οἷα γὰρ καὶ τὰ ῥήματα πάντων, οἷα τὰ τῆς ᾠδῆς. — 9. Cod. ἄκουε om.

a. Psal. CXXXI, 8. — b. Psal. XLIV, 11.

ψησί, *θίγεται*, τοῦτ' ἐστὶ, πρὸς σέ μοι¹ λοιπὸν ὁ λόγος, τὴν ἐξ ἐμοῦ πρὸς σέ ὁ λόγος, δι' ἧς τὰ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησίαν εὐαγγελίζομαι· πρὸς σέ² ὁ λόγος, τὴν τῷ βασιλεῖ μέλλουσαν τῷ
 5 *μεγάλῳ* νυμφεύεσθαι· πρὸς σέ ὁ λόγος, τὴν τὸν Θεὸν Λόγον μέλλουσαν, ὡς αὐτὸς οἶδε, κυφορεῖν. *Ἄκουσον, θίγεται, καὶ ἴδε*· ἄκουσον ὅπως ἐπιμελῶς, ἵνα καὶ τοῖς τῆς γνώσεως ὀφθαλμοῖς θεωρήσης τὰ πράγματα· ἄκουσον καὶ ἐμοῦ ταῦτα προσκαλούπον-
 10 *τος*³, καὶ τοῦ Γαβριὴλ τὰ αὐτά σοι μηνύειν μέλλοντος· ἄκουσον, *θίγεται, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου*· περὶ γὰρ τῆς τοῦ κόσμου λυτρώσεως ὁ εὐαγγελισμός. *Κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἀνορθώσει σου τὴν καρδίαν ἡ ἀκοή. Καὶ ἐπιλάβῃ τοῦ λαοῦ σου*
 15 *καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου*· πονηρὸς γὰρ σε λαὸς ἐνυβρίζει τῇ ἀγχιστεῖ τῇ παρ' αὐτοῦ· λαὸς ἀγνώμων προσοικειούται σοι, τῷ ἀμώμῳ βλαστήματι φύσει⁴· καὶ το σὺν φύει ῥόδον ἀκανθόφυρον⁵· γεώργιον· μετὰ δὲ τοῦ λαοῦ καὶ αὐτὸν τὸν πατρῷον
 20 οἶκον. Ἐλάττων ὁρμή σου⁶ τῆς ἀξίας, ἣν ἀπὸ τῆς ἀνεκφράστου λήψῃ κυήσεως. Καὶ γὰρ ὁ τὴν σπορὰν μέλλων σοι χορηγεῖν ἐγὼ προσήτης ὑπάρχω καὶ βασιλεὺς, ἀλλὰ σὺ βασιλείας μήτηρ ἀναδειχθήσῃ, οὗ τῶν ἐν τῇ γῇ σκήπτρων, ἀλλὰ τῶν οὐρανίων
 25 δεσπόζοντος. *Καὶ ἐπιλάβῃ τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου*· μηκέτι πρόσεξε τῇ συγγενεῖ τῇ κάτωθεν· εἰς βασιλείαν γὰρ μεταστήσῃ οὐράνιον. Καὶ ἄκουε, ψησί, πῶς ἐραστής ἐσται σου ὁ καὶ ποιητὴς ἁπάντων καὶ ἐξουσιαστής. *Ἐπιθυ-
 30 αῖσει γὰρ, ψησί, ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου σου*· αὐτὸς ἐκαστῇ νυμφεύσει σε ὁ Πατήρ, το Πνεῦμα συνεργήσει τὰ πρὸς τὴν νύμφευσιν· ὁ Υἱὸς καὶ αὐτῆς μεταλήψεται τῆς εὐπρεπείας τοῦ σοῦ ναοῦ. Μὴ γὰρ ὁ γὰρ τίεται βρέφος ὑπολάβης⁸ ἀνθρώπων, ὅτι
 35 αὐτός ἐστι Κύριός σου, καὶ προσκυρήσεις αὐτῷ· αὐτὸς σου πλάστης, αὐτὸς καὶ βρέφος, αὐτὸν καὶ κυήσεις, καὶ προσκυνήσεις μετὰ τῶν ἄλλων ὡς Κύριον. Κατανοεῖτε οὖν το ἐπιθυλάμιον⁹· Δαβὶδ τῇ θεοτόκῳ προσήνεγκεν, ὡς μελωδὸς μὲν τὸν ὕμνον
 40 διεψῶν, ὡς δὲ πατὴρ ἡμοῦ καὶ συγχάριον τῇ πρὸς τὸ¹⁰ τοσοῦτον μακαριότητι τῆς παιδός.

tero sermo meus dirigitur ad te, quae ex me es; ad te sermo meus, per quam eadem etiam Ecclesiae gentium evangelizo; sermo meus ad te, quae Regi magno desponsanda es; sermo est ad te, quae Deum Verbum, prout ipse novit, conceptura es. *Audi, filia, et vide*; adeo diligenter ausculta, ut etiam ipsis notitiae oculis intuearis effectum. Audi et me haec prius revelantem et Gabrielem eadem tibi postea indicaturum. *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam*; de redemptione enim mundi est faustum nuntium. Inclina aurem tuam, et eriget cor tuum auditio. *Et obliviscere populum tuum et domum patris tui*; populus enim nequam ignominiam tibi affert propinquitate, qua illi coniuncta es; populus insipiens est cognatus tibi, quae irreprehensibilis es propago naturaliter; et rosam tuam producit ager spinarum ferax. Obliviscere autem una cum populo etiam ipsam domum paternam. Inferior ortus tuus dignitate, quam e conceptione indicibili adeptura es. Etenim propheta sum ego et rex qui tibi semen supeditaturus sum; at tu mater Regis declarabere, qui sceptrorum non terrenorum sed caelestium dominus est. *Et obliviscere populum tuum et domum patris tui*: ne attendas amplius animum cognationi huic inferiori; in reginam enim transmutaberis caelestem. Et audi, inquit, quanto te amore prosequatur qui omnium conditor est et dominus. *Concupiscet enim*, inquit, *Rex decorem tuum*: ipse Pater te sibi ipsi desponsabit, Spiritus coefficient ea quae ad desponsationem pertinent; Filius etiam ipsum templi tui decorem assumet. Itaque, ne existimaveris te parituram infantem humanum, *quoniam ipse est Dominus tuus, et adorabis eum*. Ipse formator tui, ipse etiam infans: ipsum concipies, et adorabis cum ceteris ut Dominum. Animadvertite quale epithalamium David Deiparae obtulerit, ut melodus quidem hymnum decantans, ut pater vero simul congratulans tantae beatitudini filiae.

1. Duc. πρὸς σέ μοι. — 2. Duc. μοι adid. — 3. Duc. συγκαμπτοντος. — 4. Cod. φύει. — 5. Cod. ἀκανθόφυρον. — 6. Cod. ἐλάττων ὁρμή σου. Ducaeus posuit: ἐλάττων ἄκουσον. Non dubitamus genuinam lectionem esse ἐλάττων ὁρμή σου. Haec enim cum contextu omnino cohaeret. Chrysippus significare vult ortum Virginis Deiparae ex adamitica stirpe secundum communes naturae leges, ejusdem futurae dignitati inferiorem esse. — 7. Duc. El. — 8. Cod. ὑπολάβεις. Duc. ὑπολάβοις. — 9. Cod. οἷον ἐπὶ τὸν θαλάμιον. — 10. τὸ om. Duc.

Sed quis, quae ad partum spectant, quis ad ea dicenda idoneus? Inde clangat opportune Isaiae tuba, subministrans vocem resonanti verba : *Ecce virgo in utero accipiet, et pariet filium, et vocabunt nomen eius Emmanuel*^a. Nunc primum, inquit, vobis revelo mysterium quale non viderunt anteriores generationes, immo vero quale ne ipsa quidem lex naturae novit. Ostendito mihi virginitatem et conceptionem; ostendito mihi partum, nullis demonstratis nuptiis; itaque diffidat nemo infantem esse Deum. Quod si Deus est simul et infans, horum concursus appellationem Emmanuelis exposcit. *Et vocabitis nomen eius Emmanuel*, hoc est Deum, eundem indivise et hominem, Deum et hominem ipsum. Etenim partus secundum carnem humanus est; qui vero natus est, Deus. Partus secundum carnem humanus; ideo et ea quae ad partum pertinent humanae legi subiecta sunt. Natus vero est Deus; idcirco et vulvae sigillum ei quae peperit permansit. Est Deus qui natus est; alioqui quo pacto stella nativitatem eius in gentes divulgasset? Est Deus qui natus est, sed ex muliere naturam habet humanam. *Misit enim Deus Filium suum natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut filiorum adoptionem reciperemus*^b. Haec Pauli verba dicentis convenientia cum his quae ab Isaia dicta sunt, audiamus. O propositum omnem superans sermonem : ut ego efficiar filius Dei, Unigenitus Dei Filius factus est ad similitudinem meam. Ad similitudinem meam dico, participatione carnis, in qua tamen nulla sit communicatio peccati.

3. Quenam igitur, quanam verisimile est humani generis hostem secum loqui, dum videt nos nunc per mulierem revocatos ad pristinam filiorum adoptionem? Nonne haec dicit repetitque querens : Qui fit, ut instrumentum quod in principio cooperabatur mihi, nunc mihi adversetur? Mulier mecum effecit, ut in genus humanum tyrannidem occuparem, et mulier me e tyrannide detur-

Ἄλλὰ τίς καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ τόκου, τίς ἱκανὸς εἰπεῖν; Ἐντεῦθεν βράττω ἡ τοῦ Ἰσαίου κατὰ καιρὸν σάλπιγξ¹, τὴν φωνὴν ὑπουργοῦσα τῷ ἐνηχοῦντι τὰ δόγματα· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήμνεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ. Νῦν πρῶτον ὑμῖν, φητίν, ἀποκαλύπτω μυστήριον, ὅσον αἱ ἔμπροσθεν οὐχ ἐωράκασι γενεαί, μᾶλλον δὲ, ὅσον οὐδ' αὐτὸς ὁ τῆς φύσεως οἶδε νόμος. Δείκνυ μοι παρθενίαν καὶ σύλληψιν· δείκνυ μοι τόκον, οὐ δεῖξας γάμον· ὥστε μὴ ἀπιστήσῃ² μηδεὶς, ὅτι Θεὸς τὸ βρέφος. Εἰ δὲ δομῷ Θεὸς καὶ βρέφος, τὴν τοῦ Ἑμμανουήλ κλήσιν ἀπαιτεῖ ἡ τούτων σύνοδος. Καὶ καλέσῃτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ, τοῦτ' ἐστὶ, Θεὸν τὸν αὐτὸν ἀδιαιρέτως καὶ ἄνθρωπον, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον αὐτόν. Καὶ γὰρ ὁ τόκος κατὰ τὴν σάρκα ἀνθρώπινος, καὶ ὁ τεχθεὶς Θεός. Ὁ τόκος κατὰ τὴν σάρκα ἀνθρώπινος· διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ τόκου κατὰ τὸν παρὰ ἀνθρώποις νόμον. Ὁ τεχθεὶς Θεός· διὰ τοῦτο καὶ ἡ τῆς μήτρης σφραγὶς τῇ τεκούσῃ διέμεινεν. Ὁ τεχθεὶς Θεός. Ὡς γὰρ ἂν καὶ ἀστὴρ ἀνεκέρυττεν εἰς τὰ ἔθνη τὴν γέννησιν; Ὁ τεχθεὶς Θεός, ἀλλ' ἐκ γυναικὸς τὴν φύσιν [ἀνθρωπίνην ἔχει]³. Ἐξαπέστειλε γὰρ ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γεννώμενον⁴ ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ἐπὶ νόμον, ἵνα τοῖς ἐπὶ νόμον ἐξαγοσάσῃ, ἵνα τὴν εὐθεσίαν ἐπαλάβωμεν· τοῦ Παύλου ταῦτα τοῖς παρ' Ἰσαίου συμμαρτυροῦντος ἀκούομεν⁵. Ὁ παντὸς λόγου κρείττονος ἐννοήματος· ἵνα ἐγὼ γένωμαι τοῦ Θεοῦ υἱός, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ υἱὸς γέγονε κατ' ἐμὲ, λέγω δὲ κατ' ἐμὲ, τῇ κοινωνίᾳ τῆς σαρκὸς, οὐ τῇ μετουσίᾳ τῆς ἁμαρτίας ἐν αὐτῇ.

3. Ποῖα οὖν εἰκὸς, ποῖα καὶ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πολέμιον διὰ γυναικὸς νῦν δρῶντα πρὸς τὴν υἰοθεσίαν ἡμῶς ἀνακληθέντας τὴν ἐξ ἀρχῆς; Ἄρα οὐ τοιαῦτα αἰεὶ καὶ λέγει καὶ θρηγοῦδαι; Ἦθεν τὸ σκεῦος τὸ ἐξ ἀρχῆς σύνεργόν μοι γεγόνος, νῦν μοι πολέμιον; Πυνή πρὸς τὴν τοῦ γένους μοι τυραννίδα συνέπραξες, καὶ γυνή με τῆς τυραννίδος ἐκτέθειλκεν. Ἡ Εὐα ἡ πάλαι με ἀνύψωσε, καὶ ἡ νέα κατέβαλεν. Εὐα γὰρ καὶ ἡ νῦν

1. Duc. σάλπιγξ κατὰ καιρὸν τὴν φωνήν. — 2. Duc. ἀπιστήσει. — 3. Cod. ἀνθρωπίνην ἔχει om. — 4. Cod. γενόμενον. — 5. Duc. ἀκούομεν.

αὕτη κατὰ τὴν φύσιν, εἰ καὶ οὐκ Εὐα κατὰ τὴν
γεννήσιν. Ποίας γὰρ γυναικὸς τὸ τεκεῖν οὕτω τόκον
παράδοξον, ἢ κυφορεῖσθαι, μηδεμιᾷ φθορᾷ συνουσίας
δουλεύσασαν; Μήτηρ ἐγένετο, τὴν παρθερίαν μὴ
5 λύττασα· Ἰάλα προσήνεγκε, μὴ ἐπιγνοῦσα γάμον·
βρέφος ἐξέθρεψε, καὶ τοῦ βρέφους πατὴρ ἐπὶ γῆς
οὐδεὶς. Εἰκότως τοιγαροῦν ὑπὸ τοῦ τὴν φύσιν¹ εἰς
τοσοῦτον καινοτομήσαντος καινοτομεῖται καὶ τὰ
περὶ ἐμέ· καὶ δι' ἧς ἡχμαλώτευστα ἡχμαλώτευμαι·
10 δι' ἧς ἐκράτησα κεκράτημαι. Ἐγὼ δὲ μάτην τὰς
κατ' αὐτῆς ἐπιβουλὰς ἐκακοτέλχουν, καὶ αὐτὸν
ἀναπεῖθον τὸν Ἰωσήφ πονηρὰν ἔχριν ὑπόνοιαν,
ἐνέβαλον καὶ βουλὴν αὐτῷ τοῦ λάθρα ἀπολύσαι
αὐτήν, ἵνα² δειγματίσῃ δῆθεν, ὥς ἐκ πορνείας γεγεννη-
15 μένην τὴν σύλληψιν. Ἐπιστάς δὲ κατ' ὄναρ ὁ ἄγγε-
λος, ἀπεκάλυψε πρὸς αὐτὸν σαφῶς τὸ ἐπὶ τῇ κηρύσει
μυστήριον. Ἀλλὰ τίς ἐξαρκέσει μοι χρόνος εἰς τὸ
διεξελεῖν ἐν οἷς ἐθριαμβεύθηγ' ὑπὸ τοῦ καταδεξαμέ-
νου τὸν ἀπὸ ταύτης τόκον, ἐν οἷς ἐπεύραζον ἐλεγγό-
20 μενος, ἐν οἷς ἐπολέμουν καταισχυρόμενος, παρ'
αὐτῶν τῶν σὺν ἐμοὶ δαιμόνων ἀκούων πολλάκις
τούτων ὀνομαζόμενον τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱόν; Ἐξήρ-
πασεν ἀπ' ἐμοῦ πάντας τοὺς ἐν ποικίλαις νόσοις·
ἐξήρπασε πάντας τοὺς ἐκ πονηρῶν πνευμάτων ἐνο-
25 χλουμένους· ἐξήρπασεν οὐς καὶ αὐτῷ τῷ θανάτῳ
παρέδωκα· τὸ τελευταῖον, διὰ τῶν ἐμῶν βουλημά-
των ἄχθεις καὶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν, πολὺ δὴ πλέον
καμὲ κατήσχυνε, καὶ μετ' ἐμοῦ πάλιν τὸν θάνατον,
πάντα τὰ ἐπὶ γῆς διασπαύσας ἐκ τοῦ σταυροῦ,
30 πάντα ὑπὸ γῆν ἀναπετάσας ἀπὸ τοῦ μνήματος³,
συλαγωγήσας καμὲ ἐνταῦθα⁴ καὶ ἐκεῖνον ἐκεῖ, διὰ
τῶν συναναστάντων αὐτῷ νεκρῶν. Πάντων οὖν
τούτων μοι τίς αἰτία; τίς ἄλλη, [εἰ μὴ ἡ]⁵ τὸν
θαυματοργὸν τῶν τοιούτων γεννήσασα; Βέλτιον ἦν
35 μοι ἄρα μὴδὲ τῇ Εὐᾷ τῇ παλαιᾷ τὸν δόλον προσα-
γαγεῖν⁶· βέλτιον ἦν μοι μὴδ' ἐκεῖνην ἐξαπατῆσαι
διὰ τοῦ ὄψεος. Τί γάρ μοι κέρδος ἐκ τῆς ἀπάτης,
ὅτι οὐς οὐ κατεδούλευσα, νῦν ὁρῶ τὴν ἀρχαίαν
ἐλευθερίαν ἀπολαμβάνοντα; μᾶλλον δὲ μετὰ τῆς
40 ἐμπροσθεν ἐλευθερίας, καὶ αὐτὴν ἔτι κληρονομοῦντας
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν;

4. Τοιούτοις μὲν εἴκοι λόγοις νῦν κεχρηῆσθαι πρὸς

bavit. Antiqua Eva me exaltavit, et nova deiecit. Eva enim est secundum naturam haec quae nunc est, licet non Eva secundum generandi modum. Quae enim mulier possit edere partum adeo incredibilem, vel concipere, quin ulli corruptioni coitus subiecta fuerit? Mater effecta est, citra solutionem virginittis; lac obtulit, quin nuptias noverit; infantem enutrivit, et infantis pater in terra nullus. Merito igitur ab eo qui naturam tantae innovationi subiecit res meae immutatae sunt, et per eam quam in servitutem redegi, in servitutem redactus sum; per eam quam vici, victus sum. Ego vero frustra in eam maligne moliebar insidias, etiam ipsi Ioseph suadens, ut de ea male suspicaretur; et consilium ei subieci, ut occulte eam dimitteret, ut hac ratione declararet ex adulterio factam fuisse conceptionem. Adstans autem per somnum angelus, revelavit ei aperte quod latebat in conceptione mysterium. At vero quantum mihi tempus sufficere possit ad prosequendum verbis quibus modis triumphaverit de me qui partum ex ea suscepit, et in his quae attentabam deprehensus sim, in his quae impugnabam pudefactus, dum ab ipsis, qui mecum sunt, daemonibus frequenter audirem ipsum appellari Dei Filium? Eripuit mihi cunctos variis morbis laborantes; eripuit omnes a malignis spiritibus perturbatos; eripuit eos quos et ipsi morti tradidi. Tandem meis consiliis in crucem ipsam actus, multo majore me verecundia perfudit, et mecum rursus mortem, dum e cruce universa quae sunt in terra concussit, a sepulcro patefaciens omnia quae sub terra iacebant, decerpens tam me hic, quam mortem ibi, resurgentibus cum eo mortuis. Horum igitur omnium, quae mihi causa est? Quae alia praeter eam, quae miraculorum eiusmodi opificem genuit? Profecto praestabat mihi, ut antiquam illam Evam non inducerem in dolum; satius erat mihi etiam per serpentem illam non decipere. Quid enim mihi lucri accessit ex circumventionem, si quidem eos quos in servitutem redegi, modo video priscam libertatem recipere, immo vero, una cum praecedente libertate, et ipsius etiam haeredes fieri regni caelorum?

4. Talibus equidem communis omnium

1. Cod. τῆς φύσεως. — 2. Cod. μὴ add. — 3. Dnc. τοῦ μνήματος. — 4. Cod. ἐνταῦθα. — 5. Cod. εἰ μὴ ἡ om. — 6. Dnc. προσάγειν.

nostrum inimicus apud seipsum usus esse sermonibus nunc videtur; nos vero denuo recurrentes ad ea quorum superius fecimus mentionem, laudemus virgam lesse; beatum praedicemus et faustis omnibus prosequamur sacrum Davidis surculum. *Ascendit enim et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth in Iudaeam ad civitatem David quae vocatur Bethlehem, eo quod ipse esset de domo et familia David cum Maria sibi desponsata et gravida*^a. Ista nobis Lucas per evangelicam historiam annuntiavit, propinquitatem Davidis non solum ad Ioseph sed etiam ad Deiparam semper virginem pertinere testificans. Quid igitur, postquam ascenderunt, quid evenit? *Impleti sunt, inquit, dies ut ipsa pareret, et peperit Filium suum primogenitum et unigenitum. Et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio, quia non erat eis locus in diversorio*^b. Pannis involvit illum, qui amictus est lumine sicut vestimento^c; fasciis involvit eum, qui sua ipsius potentia omnem involvit creaturam. Reclinavit in praesepio eum qui *caelos inclinavit*^d proprio arbitrio; reclinavit in praesepio eum qui super terram sedet. Haec porro non frustra contingebant, sed in praesepio animalium irrationalium ille qui est Ratio proponebatur, ut homines voluntarie irrationales, ad eum accurrentes sensus rationalis participes efficeret. In mensa bestiarum proponebatur panis caelestis, ut iis qui ex hominibus bestiales erant communicationem escae mysticae exhiberet. *Et non locus, inquit, eis erat in diversorio*: locum in quo habitaret non habebat is qui totius mundi domum construxit; non habebat locum habitationis, quia, *cum esset dives, sponte pauper factus est*^e. Non habebat locum: quis enim locus capere posset eum, qui omnem locum excedit?

5. Quare opportunum est, ut hoc etiam e psalmis dicamus: *quia magna multitudo dulcedinis tuae, Domine*^f. Unde enim talia, unde, nisi ex tua, qui propter nos descendisti, bonitate? Unde tanta ipsius humiliatio, nisi ex

αὐτὸν ὁ κοινὸς πάντων ἡμῶν ἐχθρὸς· ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀναδραμόντες ἐπὶ τὴν τῶν προλαθόντων μνήμην, ὑμνῶμεν τὴν βρόδον τοῦ Ἰεσοῦ μακαρίζομεν¹, εὐφημῶμεν² τὸ ἱερὸν βλάστημα τοῦ Δαβὶδ. Ἀνέβη γὰρ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως 5 Ναζαρέτ τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαβὶδ, σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνη- στεμμένῃ αὐτοῦ οἴσῃ ἐγκύῳ. Ταῦτα καὶ ὁ Λουκᾶς ἡμῖν διὰ τῆς εὐαγγελικῆς, ἱστορίας ἐξήγγειλε, τὴν 10 οἰκειώτητα τοῦ Δαβὶδ οὐ μόνον τῷ Ἰωσήφ, ἀλλὰ καὶ τῇ θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ προσημασμένων. Τί οὖν, ἐπειδὴ καὶ ἀνέβησαν, τί συμβαίνει; Ἐπλή- σθησαν, φησὶν. αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτῇ, καὶ ἔτεκε τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον 15 ἔτεκε τὸν Υἱὸν αὐτῆς, τὸν ἅμα καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς πρωτότοκον καὶ μονογενῆ. Καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῇ καταλύματι· ἐσπαργάνωσε τὸν ἀναβέβλημαένον 20 ἡὼς ὡς ἡμέτιον· ἐσπαργάνωσε τὸν τῇ ἐαυτοῦ δυνάμει τὴν κρίσειν ἄψαν σπαργανώσαντα· ἀνέ- κλινεν ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τοῖς οὐρανοῖς κλίαντα τῷ οἰκείῳ θελήματι· ἀνέκλινεν ἐν τῇ φάτνῃ τὸν ἐπὶ 25 τῆς γῆς καθίσας³. Οὐ μὴν οὐδὲ συνέβαινε ταῦτα μάτην, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀλόγων φάτνῃ ὁ Λόγος προδίδετο, ἵνα καὶ τοῖς ἀλόγοις κατὰ προαίρεσιν ἰ- λογικῆς μεταδόῃ προσδραμούσιν αἰσθήσεως. Τραπεζῇ προδίδετο τῶν κτηνῶν ὁ ἄρτος ὁ ἐπουράνιος, ἵνα καὶ τοῖς κτηνώδεσι τῶν ἀνθρώπων μυστικῆς βρώσεως 30 χορηγήσῃ μετέαληψιν. Καὶ οὐδὲ τόπος, φησὶν, ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ καταλύματι· τόπον οὐκ εἶλεν οἰκή- ματος, ὁ τὸν τοῦ ὅλου κόσμου κατασκευάσας οἶκον· οὐκ εἶλε τόπον οἰκήματος, ἐπειδὴ πλοῖσις ὦν, ἐκουσίως ἐπιώχλευσεν. Οὐκ εἶλε τόπον· ποῖος γάρ 35 ἂν καὶ τόπος τὸν ὑπὲρ τόπον ἐχώρησεν;

5. Εὐλαίον τοιγαρὺν ἡμᾶς καθεῖναι τὸ ψαλμικὸν εἰπεῖν· ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου, Κύριε. Ἦθεν γὰρ τὰ τοιαῦτα; Ἦθεν, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς σοῦ δι' ἡμᾶς καταβάτος χρηστότητας; 10 Ἦθεν ἢ εἰς τοσοῦτον αὐτοῦ ταπεινώσεως. ἀλλ' ἢ ἐκ

1. Cod. μακαρίζομεν. — 2. Cod. εὐφημοῦμεν. — 3. καθέδρας. — 4. Cod. προέειπεν.

a) Luc. II, 4. — b) Luc. II, 6-7. — c) Psal. CIII, 2. — d) Psal. XVII, 10. — e) II Corinth. VIII, 9. — f) Psal. XXX, 20.

τῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν φύσιν χρηστότητος; Πλὴν
 ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅσπερ διὰ τῶν ἀνωθεν, οὕτω καὶ διὰ
 τῶν παρ' ἡμῖν αὐτῶ τὰ τῆς δεσποτείας τῆς τῶν
 ἀπάντων ἐξέλαμψεν. Ἐπὶ τῶν Χερουβιμ αὐτὸν
 5 αἱ στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων περιεστήκασιν, ἀλλὰ καὶ
 ἐπὶ τῆς φάτνης χορεῖται περιεκύκλωσαν. Ἐκεῖ τὴν ἐκ
 τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἀπεισιστον ἔχει προσκύνησιν.
 Ἐκεῖ σύμπας ὁ τῶν στοιχείων ὄγκος τὰ κατὰ φύσιν
 10 θωροφορεῖ· ἐνταῦθα καὶ οἱ ποιμένες ἐθωροφόρουσιν
 σκιρτήματα, καὶ οἱ μάγοι τοὺς θησαυρούς. Ἐκεῖ
 μετὰ τῆς ἐπὶ τῶν Χερουβιμ καθέδρας καὶ ἡ ἐν τοῖς
 κόλποις τοῦ Πατρὸς· ἐνταῦθα, μετὰ τῆς ἐν τῇ
 φάτνῃ, καὶ ἡ ἐν ταῖς ἀγκύλαις ταῖς μητρικαῖς· θρόνος
 15 ὁ καὶ οὗτος ἀληθῶς βασιλικός, θρόνος καὶ αὐτὸς
 ἐνδοξος, θρόνος ἅγιος, θρόνος τὸν ἅγιον τῶν ἁγίων
 ἐπὶ γῆς βαστάζειν μόνος ἅγιος· αὐτῶ ἡ δόξα εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ipsius erga naturam nostram clementia? Ce-
 terum, quemadmodum per ea quae sursum,
 ita et per ea quae apud nos gesta sunt, impe-
 rium super omnia ei resplenduit. Super che-
 rubim eum sedentem exercitus angelici cir-
 cumstant; verum et in praesepio reclinatum
 choreae circumdederunt. Illic a virtutibus cae-
 lestibus continuam habet adorationem; hic
 per stellam gentium submissionem. Illic, uni-
 versa elementorum turba quae a natura
 habent offerunt; hic, et pastores pro mune-
 ribus exhibent tripudia, et magi thesauros.
 Illic, una cum illa quae est super Cherubim,
 et sedes illi est in sinu Patris; hic, cum illa,
 quae est in praesepio, et illa, quae in ulnis
 maternis. Iste thronus vere regius, thronus
 iste gloriosus, thronus sanctus, thronus solus
 dignus qui Sanctum sanctorum in terra ge-
 staret. Ipsi gloria in saecula saeculorum. Amen.